

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

• HVAR 8 DAG •

ILLUSTRERADT

MAGASIN

HELSINGBORGS HAMN. — AMATÖRFOTOGRAFI.

17:DE ÅRG.

DEN 2 APRIL 1916

N:o 27

After portrait.

P. E. Wacker

Kliché: Bengt SJÖBERG

Överläkaren vid Sveriges äldsta folksanatorium för lungsjuktiga, dr C. E. Waller, fyller om kort tid sitt sextionde år.

Carl Erik Waller är nämligen född den 10 april 1856 i Stockholm, son till kamreraren i arméförvaltningen Per Waller och hans maka Fredrika Elisabeth af samma släkt. Efter att ha genomgått Klara elementarläroverk och Stockholms gymnasium aflade han 1874 mogenhetsexamen, men började först 1876 sina universitetsstudier i Uppsala. Efter att därstädes 1878 ha aflagt medicinsk-filosofisk examen öfverflyttade han till Karolinska institutet, där han 1886 blef medicine kandidat och 1891 medicine licentiat.

Redan före sin legitimation hade Waller kortare tider verkat som t. f. läkare i Vifsta varfs distrikt. Nu blef han t. f. underläkare vid diakonissanstaltens sjukhus i Stockholm och tjänstgjorde där efter som biträdande läkare vid Södra barnbörds-huset, hvarjämte han bedref enskild praktik. Till en större allmänhet trängde hans namn första gången, då han 1893 under den i Ryssland rådande koleraepidemien förordnats att vara läkare vid observations- och karantänsanstalten på ön Fejan. Här fick han bl. a. taga hand om de Uppsala-studenter, som varit på sängarfärd till Petersburg och där blifvit kolerasmittade. Den isolering, som på grund häraf måste föreskrivas, föll naturligtvis icke i smaken och då härtill kom, att anordningarna på Fejan voro synnerligen bristfälliga, är det icke att undra på, att Waller blef utsatt för hård kritik. Waller stod emellertid på sig, ordnade med de små tillgångar, som stodo till buds, så godt sig göra lät, och lyckades också till slut tillvinna sig allmänt erkännande. Speciellt bragte honom studentsångarne sin hyllning. Och när han följande år sökte karantänsläkarebefattningen vid Kängö, blef han af k. m:t, i trots af att han icke erhållit förord, utnämnd till innehafvare af platsen, ehuru han sedermera åter begärde entledigande därifrån, innan han tillträdde den.

Sedan det blifvit bestämdt, att svenska folkets jubileumsgåfva till konungaparet 1897 skulle användas till upprättande af folksanatorier, fick Waller år 1899 på konung Oscars bekostnad företaga en resa till Tyskland och Schweiz för studium af dylika sanatoriers inrättning och skötsel samt uppehöll sig därunder hufvudsakligen vid Lüdenschheid i Westphalen och Basler Heilstätte i Davos. Dessutom besökte han ett par tiotal andra sanatorier för bröstsjuka. Waller hade då redan erhållit förordnande att från 1900 års ingång vara överläkare vid Hålahults sanatorium i Kil i Närke, hvilket var älsedt att blifva ett föregångs- och mönstersanatorium i vårt land.

När detta blef färdigt att öppnas i Juli 1900, befann det sig emellertid långtifrån i slutligt ordnad skick. Mycket återstod ännu att utbygga och förbättra. Bristen på tillräckliga ekonomiska resurser ställde sig härvid ej sällan hindrande i vägen. Men med uthållighet och energi, ej mindre än med uppfinningsrikedom lyckades det Waller att småningom öfvervinna svårigheterna och att i de flesta fall bringa sina åsikter till erkännande hos vederbörande, hvarvid han haft tillfredsställelsen att städe kunna räkna med den lokala sanatoriestyrelsens kraftiga stöd och medverkan.

Äfvenledes har dr Waller haft glädjen se sin

verksamhet erkänd och omfattad med leivande sympati af såväl patienter som allmänhet. Med sitt allvarliga och lugna, vänliga och humana på samma gång som bestämda sätt har han förstått att tillvinna sig de sjukas och deras anförvandters fullständiga förtroende. Med de från sanatoriet utskrifna står han ock, så långt sig göra låter, i fortfarande förbindelse för meddelande af råd och för följande af deras hälsotillståndens vidare utveckling. Om hans humanitet vittnar i sin mån det varmhjärtade upprop han på sin tid utsände till skolråden att vårda sig om de lärare och lärarinnor, som lida af tuberkulos, i stället för att utan vidare stöta dem bort, såsom man vid åtskilliga tillfällen sett exempel på.

Allt ifrån sin studietid har Waller haft ett behof att meddela åt offentligheten om de rön och erfarenheter han i sin verksamhet gjort. Som amanuens på Karolinska institutets anatomiska institution publicerade han redan 1882 bland Retzius' Biologische Untersuchungen "Studien über den Bau der Trachealschleimhaut mit besonderer Berücksichtigung des Epithels". Som karantänsläkare vid Fejan diskuterade han i våra medicinska publikationer karantänsystemets fördelar och brister. Till lungsotsdiagnostiken har han lämnat ett värdefullt bidrag genom "En studie i perkussion af lungorna" (1904), hvori han ger anvisning på en bättre fysikalisk undersökningsmetod än de hittills vanliga för åstadkommande af ett mera enhetligt och tillförlitligt bestämmande af lungtuberkulosen.

Denna metod, som utarbetats af Waller på grundvalen af omfattande studier och en rik erfarenhet, tillämpas nu vid samtliga våra egna folksanatorier och har vunnit allt större användning äfven i läkarnes enskilda praktik icke blott i vårt land, utan äfven i utlandet. Ytterligare belysning af de diagnostiska frågorna har dr Waller lämnat i "Bidrag till den fysikaliska diagnostiken" (1908) och i "Några hufvuddrag af den vanliga lungundersökningen" (1915).

Dr Waller har ock varit den förste som i vårt land bragt till användning den italienske läkaren Forlaninis metod att behandla lungtuberkulosen med kväfgas. Metoden består däri, att kväfgas inbläses i den sjuka lungans lungsäck, hvilket har tillföljt att lungan sammantryckes, hvarigenom dels giftets spridning från densamma hindras, dels sjukdomshårdarna inom densamma få tillfälle att läka ut. I därtill lämpliga fall ha med denna s. k. lungkollapsmetod, hvars användbarhet dock tyvärr för närvarande synes mycket begränsad, uppnåtts många utmärkta resultat.

Äfven i en så kort teckning af dr Waller, som den föreliggande enligt sakens natur måste blifva, bör ej förbigås den betydelse han haft för sina kolleger. I tviivelaktiga fall är det framför allt till hans bepröfvade erfarenhet dessa lita, och det är ett mycket stort antal af vårt lands nu praktiserande läkare, som med tacksamhet erinra sig de lärdomar och impulser, som de från honom mottagit.

För några år sedan drabbades dr Waller af en allvarlig sjukdom, men sedan han nu fullständigt hämtat sig från densamma, bör man vara berättigad att hoppas, att han ännu länge skall blifva i tillfälle att utöfva en välsignelserik verksamhet i den lidande mänsklighetens tjänst.

Norrköpings fotogr. magasin.

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Sjöversparre, Sthlm-Gö.

BRANDPLATSEN I KARLSRO.

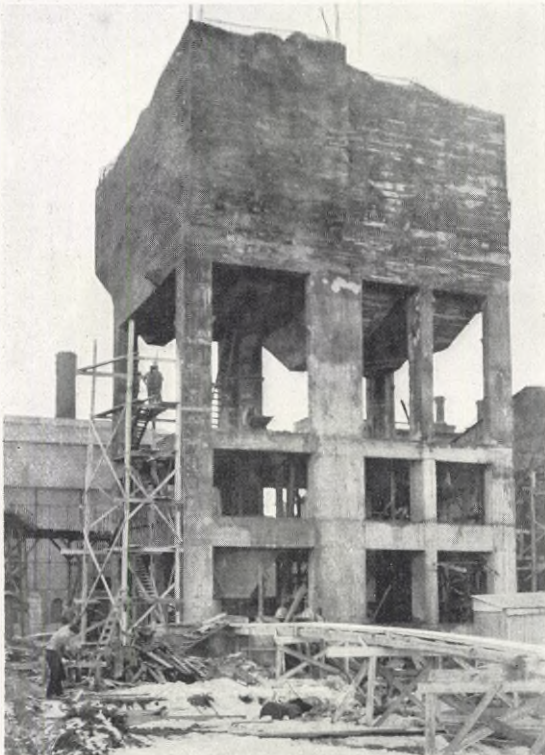
personerna, elfva arbetarefamiljer, lyckades de flästa, om än med yttersta nöd rädda sig ut ur lågorna. Fyra människolif gingo dock förlorade, i det att en i tredje våningen boende arbetarehustru med sina tre minderåriga barn innebrändes. Mannen, maskinsnickaren Karlsson, befann sig vid olyckstillfället på arbete inne i Norrköping. Hustrun syntes kort efter eldsvådans utbrott komma springande utifrån och uppför trappan i den brinnande byggnaden för att bringa räddning åt sina barn. Det hjältemodiga räddningsförsöket misslyckades dock och efter eldens släckning anträffades den olyckliga modern död med liket af det yngsta barnet hårdt tryckt intill sig.

En fasansfull eldsolycka, hvilken kräde flera människolif, inträffade den 20 mars vid Träförädlingsaktiebolagets i Karlsro anläggning utanför Norrköping. Genom oförsiktighet vid kakelugnseldning utbröt på aftonen eld i ett därvarande bostadshus, hvilket tillika med en intill liggande byggnad inom kort kringhvarfdes af lågorna. Af de i byggnaderna boende

Natten till måndagen i förra veckan utbröt eldsvåda vid Stockholms stora gasverk vid Värtan och vid de nya komplex som där håller på att uppföras. Elden hade fattat i trästommen till ett stort betongtorn, som är under uppförande och tog en rasande fart i det torra virket. Efter fem timmars släckningsarbete blef man herre öfver elden, som då hade förstört hela tornets träbeläggning. Skadorna som eldsvådan orsakat uppgå till omkring 50,000 kronor.

Till bild å sid. 420.

Kampen om svenska tennismästerskapen på innerbana tog under stark publiktillslutning sin början den 19 mars med A. B. Tennis' hallar som täflingsplats. Dagens preliminära strider, hvilka bjödo på ett spel af högsta klass, åsågos, förutom af konungen, af spetsarne inom idrottsvärden. Till det visade stora intresset torde i väsentlig mån hafva bidragit att den kände tennismästaren hr G. Settervall efter lång tids botrovaro nu åter syntes på täflingsbanan.

d. 8 Da STOCKHOLMSFOTOGRAF.

Kliché: Bengt Sjöversparre

DET ELDSVÅDEHÄRJADE KOLTORNET I GASVERKET VID VÄRTAN.

Fot. Lundh, Hö. an. S.

Kliché: Bengt Sjöversparre

HOTELL KULLAGÅRDEN, ett bekant förfriskningsställe vid Kullens fyr, nedbrann natten mellan den 2.—22 mars, men kommer snarast att återuppbyggas.

Foto. Thomasson, Åre.

PRINS EUGEN I ÅRE.

Klubb: Bengt Sjöbergssällskapet

Foto. Reimers, Gäfle.

D:R THULIN PÅ FLYGSPANING EFTER FINNBÅTARNE.

Klubb: Bengt Sjöbergssällskapet

HERR G. SETTERWALL, som ånyo häfdar sin gamla ställning som tennismästare.

Nya flygspaningar efter de båda försvunna finnbåtarne "Ariel" och "Laponia" hafva under dagarne den 16—18 mars företagits af dr Thulin. Anledningen till spaningarnes återupptagande har varit att ett eldsken natten till den 12 mars varit synligt utåt bottenhafvet nord till väst om Örskärs fyr, hvilket man förmodat vara ljussignaler från de saknade fartygen. De af dr Thulin, med Gäfle som utgångspunkt, energiskt bedrifna spaningsföretagen, under hvilka betydande områden på det sorgfälligaste genomsökts, hafva dock gifvit ett fullständigt negativt resultat. På grund häraf anser man sig hafva goda skäl för antagandet, att det från hafvet observerade mystiska ljusskenet icke varit några signaler utan endast ljusreflexer på molnen från den omedelbart under horisontlinien varande månen.

FRÖKEN ARNHEIM OCH HERR HALLENGREN, täflande i mixed double. (Text å sid. 419).

ESKIMÖ-MODE.
FÖR HVAR 8 DAG AF **OSSIAN ELGSTRÖM.**

Efter porträtt.

UMIAK ELLER KVINNOBÅT.

Utdelt Bengt Sjöberg

Det kan vid första påseendet synas egendomligt, jag satt *Umiaken* som titelvignett öfver en artikel med ofvanstående namn, men, det är i själfva verket icke så.

Umiak betyder "skinnbåt som ros af kvinnor" och endast i nödfall stiger en man däri. Den är alltså ett ting som uteslutande rör kvinnorna — den är det grönländska kvinnolynnets ekvivalent.

"Ila hvad hon är grann", var min första tanke då jag i Godthaab träffade den första representanten för det grönländska svagare könet.

Härtoppen stod blank och svart till väders, sam-

niska. Naturligtvis fick kvinnodräkten i mig en liflig beundrare och det dröjde inte heller länge, innan jag grundligt satt mig in i alla dess skiftande hemligheter. Den ursprungliga grönländska kvinnodräkten, som den ännu förefinnes vid *Kap York* visar i hufvudsak samma drag som den nutida, på vestkusten använda.

Det är en tröja, anoraken, hvilken man kränger öfver hufvudet — som en sweaters, byxor och höga stöflar — det är det

hela, men den stigande kulturen bland vestkusteskimåerna har förvandlat blåräfsanoraken till en tröja af bomullsty, innanför den bäres en fågelskinnsanorak, *Kap York* kvinnornas yviga

björnskinnsbyxor ha blifvit till rikt broderade sälskinnsdito och de höga stöflarna af ofärgadt läder, nätta kamiker i blått, rödt eller gult, knäna skyddade af spetsar och det hela, uppe på lären afslutadt med en bred remsa svart hundskinn.

För att nu börja uppifrån, så var den ursprungliga håruppsättningen, en i nacken snedt utstående "topp", sammanhållen af ett bredt skinnband. Så kom missionärerna och införde de olikfärgade tygbanden som moralkodex. En gift skulle använda rödt band, en gift blått, hade kvinnan ett oäkta barn anlades grönt och till "syvende og sist" skulle änkorna bära svart. Missionär-tiden gick och de danske köpmännen fingo fast fot i landet. Deras mediöfljande kvinnors håruppsättningar gäfvö de infödda tusen impulser och så — nu kan man resa från *Fredriksdall* till *Upernivik* och knappast se en regulär "topp" någonstans utom på "utstedena". I kolonierna ha de nära på helt försvunnit. Det är i hög grad omodernt bära "topp" och ses det någon gång är det merendels äldre kvinnor eller — små flickor som göra sig skyldiga till öfverträdelsen.

Anoraken af olikfärgadt bomulls- eller ylle-

manhållen af ett eldrödt band, kring axlarna hängde den färgprunkande pärlkragen, på hvars vackra, invecklade mönster grönländskorna nedlägga en stor del af sin konstskicklighet. Kring lifvet var spändt det brokiga anorakband som endast fås på "llum" i Köpenhamn och det hela afslutades med byxor och stöflar af rikt broderadt, olikfärgadt skinn —.

Ja det var praktfullt, begreppet färg var så starkt, att jag inte förrän långt efter sen den sköna försvunnit, kunde få i mitt hufvud att det varit en män-

UNG GRÖNLÄNDSKA AF BLANDRAS, IKLÄDD AMAUT.

DET MÄRKLIGA PLAGGET AMAUT TYDLIGT.

tyg är oftast försedd med en hög krage af hundskinn, vid armlederna likaledes kantad med samma material. Anoraken gjordes förr med långa, fram och bak nedhängande filikar, sådana filikar ses ännu på "amauterna" eller de sälskinnspälsar i hvilkas ryggpåse småbarnen bäres omkring. *Amauten* är i. n. i "utdöende", i Sydgrönland åtminstone. *Anoraken* göres numera så kort, att en bred remsa af linnet alltid synes mellan dess nederkant och byxlinningen — orsaken till detta underliga koketeri kan hänföras till den första tiden i Grönlands kolonisationshistoria. Då infördes en massa ting som användes till byteshandeln, bland dem befann sig äfven damlinnen. — Eskimöen klippte då resolut bort anorakfilikarna för att finessen skulle komma till synes, äfven ärmarna på anoraken gingo af vid armbågen — för spetsarnas skull —. Numera är dock detta bruk bortlagdt och korta ärmarna ses blott på *amauten*. Jag förstår inte rik-

tigt hvarifrån bruket af de ofantliga pärlkragarna förskritva sig — antagligen blott från en uppsjö på pärlor och så godt om tid — men de äro både vackra och klädsamma dessa pärlkragar som ibland kunna täcka axlarna till ända ned på bröstet (på bild 4 ses tvenne flickor iförda pärlkrans).

Byxorna — ty kjolen är för Eskimöen ett okänt ting. D. v. s. på Östkusten vid *Ammassalik* har en präst infördt ett slags ersättning däraf — men mer därom senare — byxorna äro alltid af skinn dels ren och dels säl. Vanligast säl, s. k. *netsidskinn*. De äro alltid, utom på renskinsbyxorna, försedda med tvenne, från byxlinning till byxbe-

KOLONIGRÖNLÄNDSKOR I SIN FINASTE STASS.

BRODERADE KVINNOBYXOR.

nets nederkant litet ofvanför knäet — broderade skinnremsor omgifna af hvitt renhår och inramade af rödfärgadt tunnt läder. Dessa byxor användas mest af de gifta. Änkorna använda de obroderade renskinsbyxorna.

Ogifta kvinnor utsmycka sina benkläder äfven med tvärgående broderier "som af planschen synes" — Dessa senare byxor äro ofantligt praktfulla och färgerna alltid valda med stor smak. Komma vi så till kamikerna. Dessa äro i sydgrönland oftast så långa, att de gå öfver knäet, de bestå af en ytterstövvel af hårlöst, tunnt skinn, af samma slag som användes till broderierna hvilka för öfrigt bestå af geometriska mönster sammansatta af små olikfärgade skinnbitar. Nå, ytterkamiker äro också endast till prydnad, den egentliga värmen fås från innerkamiken som består af renskinn med håret utåt, i dessa nedstoppas de nakna fötterna. Innerkamikens öfverkant, som räcker ett godt stycke ofvan öfverkamiken, är försedd med ett bredt bräm af hundskinn. Ytterstövveln prydes af en smal, broderad remsa som går från fotspets till strax under knäskålen där delar den sig i tvänne armar, som gå upp till den hvita skinnkant som afslutar det hela.

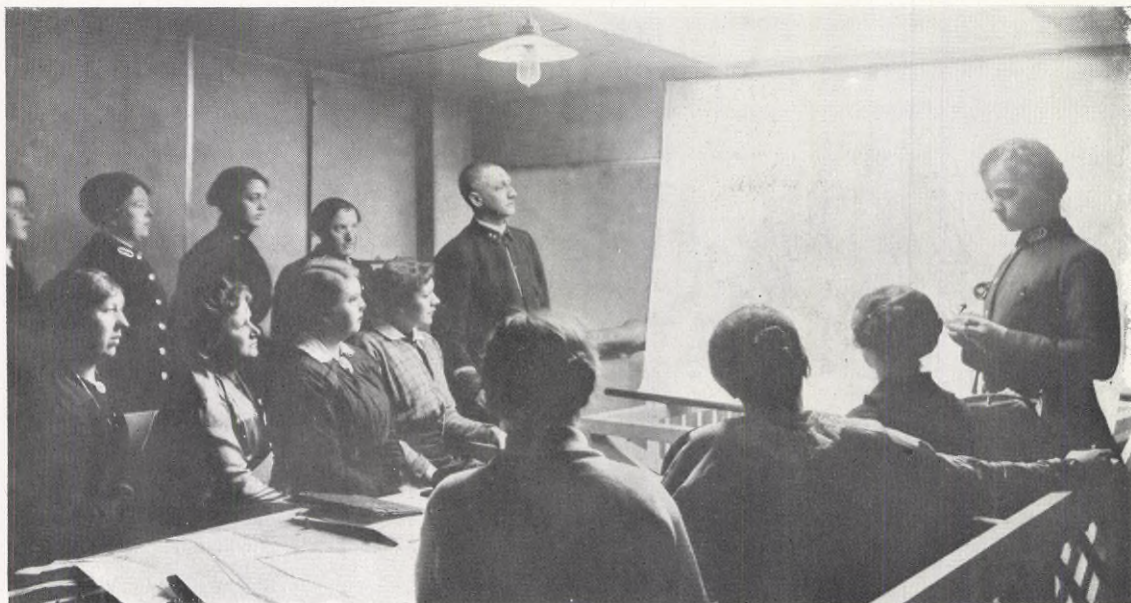
I Nordgrönland har den långa kamiken efterträds af "*kamisatsen*" — en kort *kamik* kan man säga.

Dessa *kamisats* broderas ytterst rikt, strax under öfverkanten går ett tio cm. bredt broderi rundt om stövveln i horisontal led.

Framtill går en broderad remsa ned till tåspetsen. I *kamisatsen* nedstoppas hvita linnecylindrar som ofvan knäet afslutas med en spets. Dessa linnenben lära upprinneligen vara ett missuppfat-

FÖRFATTARENS KÖKSA I GODTHAAB.

Efter fotografi. KURS I KRISTANIA FÖR UTBILDANDE AF KVINNliga KONDUKTÖRER. Text å sid. 431. Källa: Bengt Silfverparre.

tadt bruk af de europeiska damernas — kalsonger.

Spetskalsongerna voro ju ett plagg som eskimäerna hade svårt finna användning för. De kunde inte använda dem *under* sina sälskinsbyxor, som *skola* sitta som trikå ej heller *öfver* dessa ty då syntes ej broderierna. Voila, så klippte de af kalsongbenen och stoppade "lösningen" ned i sina stöflar.

Om nu kvinnodräkten i Grönland i huivudsak bibehållit sitt utseende sen hundrade år tillbaka i tiden, är därmed icke sagt att den är oberoende af moderna — nej visst inte.

Det tyg som var modernt i fjor — "*ajorpok*" — dåligt i år. De danska köpmännen föra många olika mönster i sina butiker så grönländarinnorna ha en hel del att välja på, dessutom inskrifva de själfva från Köpenhamn hvad de vilja ha, och vid jul och påsk — lysa och flamma de så det svider i ögonen på den stackars *angalassok* eller resande som tagit till sin uppgift studera just detta färgspel. Jag har förut sagt att grönländskorna ägde en osviktig smak — och ett utprägladt färgsinne — ja vid de mindre platserna.

I huivudkolonierna, med sina rikt försedda butiker och talrika skeppsbesök, tyckes det mig, de i någon mån förlorat denna egenskap. De ha för mycket att välja på och resultatet blir därför — alltför brokigt. Så till slut ett par ord om mina bilder.

No: 1 är en skinnbåt från *Ikamiut* i Sydgrönland, en ovanligt stor sådan och gjord af 13 klapmytssälsskinn spända öfver ett spjalverk af trä. Den roddes vid begagnandet af fyra kvinnor.

No: 2 är en ung grönländska af blandras iklädd *amaut*. Framtill synes den stora nedhängande flik som ursprungligen förefanns på alla *anoraker*, men som nu är borttagen för att linnet skall komma till sin rätt.

På No: 3 synes just detta plagg. Det är med vilja som byxorna göras så korta ty det är *fint* äga ett linne och för att pointera detta riskerar grönländskan både reumatism och mera sådant — ty hon går likadant klädd äfven i den strängaste köld.

No: 4 äro ett par typiska "kolonigrönländskor" i sin finaste stass. Det var omöjligt få dem stå i en ledig ställning — vid fotografering — nej "*gif akt*", var det öfver hela linjen — hvilket dock icke uteslöt att de rörde sig osökt graciöst, då de visste sig vara utom synhåll för kameran.

No: 5 är ett par utsökt vackert broderade kvinnobyxor från *Napassok* i Sydgrönland. De äro nu förefintliga i mina privata samlingar.

Till sist ses det melankoliska fotografiet af min ärade köksa i Godthaab. Hon har just en *anorak* med hundskinnskrage och håret bär hon uppsatt i topp, ty *Biliane*, så hette hon, var i hög grad konservativ och föraktade alla nymodigheter.

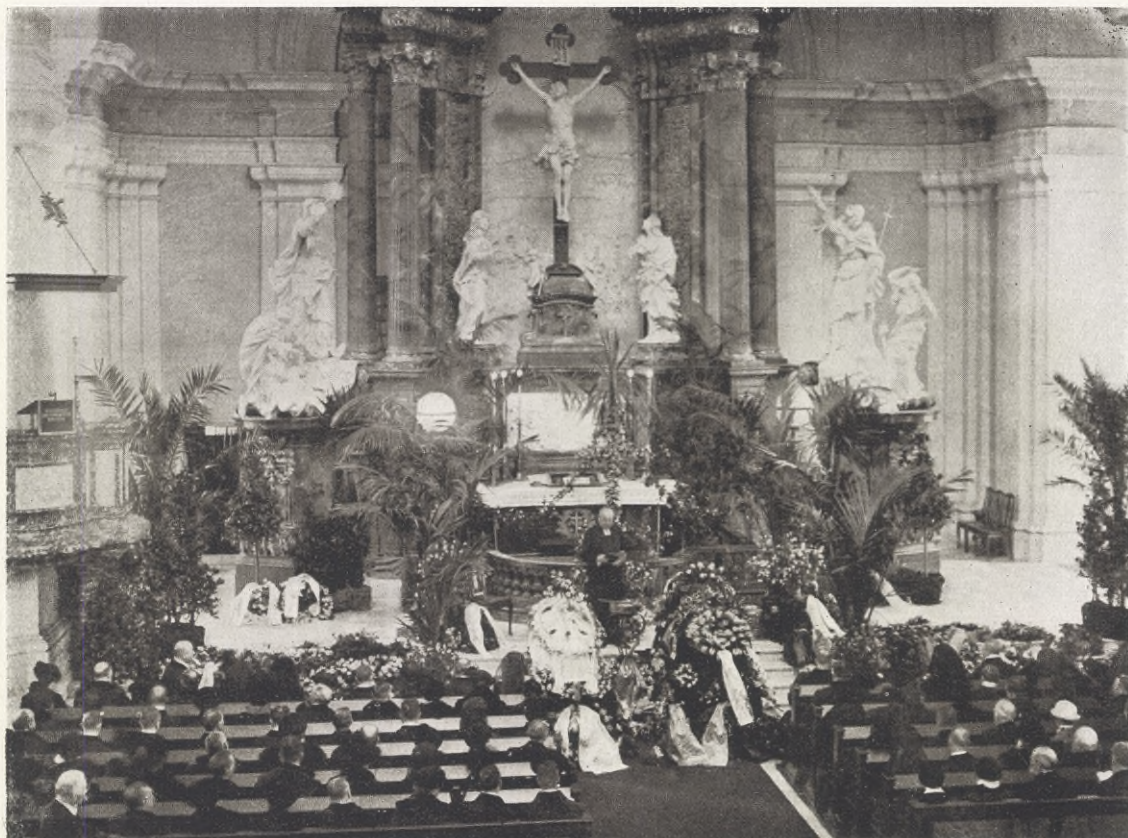

Efter fotografi.

I TJÄNST.

Källa: Bengt Silfverparre.

OFFREN FÖR RÄNMORDET JORDFÄSTAS.

7. 8 Da STOCKHOLMSFOTOGRAF.

Kittald: Kem. A.-R. Bengt Sjöberg, Sjölin Gbg.

Öfverst: KYRKOHERDEN, D:R STERZEL FÖRRÄTTAR DEN GRIPANDE JORDFÄSTNINGEN I VASAKYRKAN
Nederst: VID DE NYÖPPNADE GRAFVARNE PÅ NYA KYRKOGRÄDEN.

Under stor högtidlighet och ofantligt deltagande från allmänhetens sida ägde Marie Bebdelsedag begrafningsakten rum samtidigt för de två offren för den fasanstulta våldsgärningen, därvid kamreraren Erland Lundgren och fröken

Vera Wolf mördades under tjänst i Arbetareringens bankfilial vid Humlegårdsgatan i Stockholm. — I närmast föregående nummer lämnade vi porträtt och bilder till händelsen och bringa ofvan några fotos från den gripande begrafningshögtidligheten.

DEN STORA SVENSKA MATEMATIKER-STIFTELSEN.

H. & D. S. STOCKHOLMSFOTOGRAF

1. PROFESSOR OCH FRU G. MITTAG-LEFFLERS PALATSLIKA VILLA PÅ DJURSHOLM, den af den förordnade millionstiftelsens blifvande högsäte. — 2. BIBLIOTEKET 1 TR. UPP, efter arkitekten Arborelius ritning. Vid bordet professor Mittag-Leffler i arbete. — 3. BIBLIOTEKET 2 TR. UPP, efter arkitekten C. Westmans ritning. — 4. BIBLIOTEKET I TORNET, med sekreterarens rum i bakgrunden. Efter arkitekten C. Westmans ritning. — 5. PROFESSORSKAN SIGNE MITTAG-LEFFLER VID FLYGELN.

Klölö: Kem. A.-B. Bengt Silfverparre, Skinn-Gö.

Professor G. Mittag-Leffler i Stockholm och hans maka fru Signe Mittag-Leffler i. af Lindfors, hafva i ett den 16 mars — professor Mittag-Lefflers sjuttioårsdag — upprättadt och undertecknad inbördes testamente förordnat, att deras betydande förmögenhet tillika med deras villa Midgård i Djursholm och det däri förvarade berömda stora matematiska biblioteket skall tillfalla en vetenskaplig institution, som skall bära namnet "Makarna Mittag-Lefflers matematiska stiftelse". Institutionen skall hafva till uppgift att inom de fyra nordiska länderna Sverige, Norge, Danmark och Finland allt framgent uppehålla och ytterligare befästa den ställning, som den rena matematiken nu intager i dessa land, och i samband härmed äfven utanför Nordens gränser bereda aktning för och ett rättvist uppskattande af dessa länders insatser på tankelivets högsta område. Som de medel, hvarigenom

H. S. D:s STOCKHOLMSFOTOGRAF.
PROFESSOR G. MITTAG-LEFFLER, som jemte maka nyinstiftat det stora vetenskapliga institutet för nordiska matematiker.

denna stora uppgift skall kunna förverkligas, angifvas bl. a. en planmässig utökning af det i donationen ingående stora matematiska biblioteket, hvilket allt fortfarande skall förvaras i villan Midgård, utdelning af studiestipendier åt unga män och kvinnor i de fyra nordiska länderna, hvilka visa sig äga verklig begåfning för forskning och upptäckter på den rena matematikens område samt utdelningar af pris och utmärkelser för upptäckter och vetenskapliga arbeten inom den rena matematiken. Hvert sjätte år skall stiftelsen fira sin högtidsdag, hvartill de nordiska ländernas matematiker skola inbjudas. Institutionens styrelse skall utgöras af de svenska medlemmarne af K. vetenskapsakademien första klass för ren matematik jämte under deras listid professorerna Ivar Fredholm och N. E. Nörlund. Till stiftelsens föreståndare skall förvärfvas en matematiker af hög rang.

KRIGSVINSTER.

FÖR HVAR 8 DAG AF HJALMAR BERGMAN.

Firman heter G. A. Cederborg & Son. Nuvarande innehafvare äro herrar Olof Cederborg och Walter Jachmann. Jachmann är en liten oförskräckt och finurlig schwabare, som intet fruktar i denna världen undantagandens sjösjuka. Det är dock i detta fall en ganska fatal räddhåga, ty G. A. Cederborg & Son är en rederifirma.

Herr Olof Cederborg däremot fruktar hvarken sjön eller sjösjukan. Han själf, hans far och hans farfar ha varit sjömän. Hans farfar grundade firman, hans far gjorde den till ett bland de största rederierna på Vestkusten. Men själf har han icke förmått kvarhålla firman på dess rangplats. Långsamt men obehvligt har den sackat utför. Orsaken stod ej att finna i stora olyckor eller ett ödslande lefnadssätt eller ens i de "dåliga tiderna". Orsaken hette helt enkelt Olof Cederborg, hans förkärlek för det gamla, ärfda och invanda, hans hemliga rysning för allt nytt, hans aristokratiska obenägenhet att täfla med kreti och pleti. Tonaget föräldrades, affärsmetoderna föräldrades ännu hastigare, och brådstörtadt hastigt äldrades herr Olof. Redan från början insåg han rätt tydligt att Cederborg & Son skulle göra ett kapitalt haveri, haveri på landbacken. Punktligt och samvetsgrannt gjorde han sin dagliga gärning men utan att hysa något hopp. Han blef inbunden och folkskygg, en smula bitter, en smula trotsigt föraktfull gentemot nya tidens gå-påare men på det hela taget resignerad inför det oundvikliga.

Att det oundvikliga likafullt blef undvikligt var helt och hållet den lille schwabarens förtjänst. Han började som firmans korrespondent, steg sakta och säkert i graderna, fungerade ett decennium som kontorschef och lade i ett kritiskt ögonblick sin sparkassebok och några depositionsbevis

på chefens bord, erbjudande sig att dela ljuft och ledt med G. A. Cederborg & Son. Erbjudandet antogs och från den stunden var Jachmann firmans verkliga chef. Herr Olof fattade alltjämt beslutet, Jachmann förestafvade dem, herr Olof utdelade befallningarna, Jachmann sufflerade. Herr Olofs son Gösta blef i tidens fullbordad befälhavare på den slitna lilla handelsflotans "amiral-skepp" G. A. Cederborg af Halmstad. Schwabarens son, Heinrich Jachmann, hann aldrig längre än till styrman. Men herr Olof var icke inbilsk. Han visste fuller väl, hvem som stod vid rodet och han betraktade sig själf som en gammal mycket omodern gallionsbild, hvars uppgift är att med tomma ögon stirra likgiltigt förnämt på skummet i snabbgående konkurrenters kölvatten.

Icke ens under Jachmanns befäl blef seglatsen särdeles lysande. Men det kom inte heller till haveri — på landbacken. Tog konkurrenterna den fetaste frakten, så tog Jachmann den besvärligaste och mest riskabla. Det finns laster, som nybyggda millionångare dra sig för, de passa bäst för uttjanta gamla skrof och för gastar, som seglat alltiör länge för att sätta synnerligt pris på jordelivvet och för redare som ha något att vinna men bra litet att förlora. På dylika laster höll firman sig flytande en tum eller ett par öfver kantring. Och nyårsafton efter nyårsafton kunde herr Olof räcka sin kompanjon handen och med en halft försmädlig liten grimage grymta:

— Ja, ja — tack kära Jachmann. Får se om du håller skutan läns än ett år.

— Herr Gott, Herr Gott — was? was? Es geht ja, es geht —

Och de simmiga, lätrörda, morell-bruna ögonen fällde några tårar. Och herr Olof log lite försmädligt — i smyg. Det var någonting helt annat han drömde om och drömde. Stolta fartyg som med den äran förde blågul duk öfver hafven, blågul

duk och det hedervärda Cederborgska namnet. Herr Cederborg drömde om äran, herr Jachmann skrapade ihop ett måttligt lefvebröd. Herr Cederborg väntade tåligt ett underverk, herr Jachmann väntade inte alls, utan kilade omkring och vädrade upp tredje-klass-frakter som en hungrig råtta vädrar upp gamla ostkanter.

Förhållandet mellan de båda kompanjonerna var i öfrigt det allra bästa. Om herr Olof plågades af schwabarens plebejiska smak, så lät han det icke förmärkas. Och Jachman beundrade ohöjlt och uppriktigt sin aristokratiske vän. Båda voro änklingar, båda hade sina söner på sjön. Jachmanns tre döttrar, fula, snälla och husliga, höllo af onkel Olof nästan lika mycket som af far. De höllo kanske ännu mera af onkel Olofs son, kapten Gösta, men den känslan var förmäten och gömdes. Det är likväl möjligt, att herr Olof anade den jungfruliga hemligheten, och det är i så fall troligt, att han smålog förnämt och försmädligt — i smyg. Ibland — och helst när fader Jachmann icke var tillstädes — kunde det hända att han talade med dem om Gösta. Eller rättare — han talade om Cederborg & Son, han gaf sina drömmar frihet. Han beskref den ärevördiga firmans stolta seglats under kapten Göstas befäl. Han byggde transoceanska jättar med svindlande tonnage och snabbhet. Han byggde om det nedrökta gamla huset vid Skepparegatan, förvandlade det till ett mäktigt rastlöst surrande maskineri som utsände trådlösa befallningar till alla havens hamnar. Han förgyllde fantastiskt för att plötsligt låta ett skarpt, försmädligt löje bränna bort hela härligheten.

— Och hvad tror ni, flickor, behöfs för att realisera allt det här? Jo — ett underverk. Fråga far, får ni höra. Ett underverk.

Men flickorna aktade sig nog att fråga far. Den Jachmannska torftigheten var deras dagliga bröd. Onkel Olof var sagoförtäljaren, underverket sagan och kapten Gösta sagans prins.

Så pass förstadd, uppuren och omhuldad lefde alltså herr Olof Cederborg. En drömmare visserligen, men ständigt beredd att följaga drömmen med det lilla patent-ironiska ordet — ett underverk.

Sommaren anno nittonhundra och fjorton skedde undret.

Att det var ett under förstod strax lite hvar. Ett vidunder. Det tog sin första vaga gestalt i några oroande rykten, det förtätades hastigt till en orkan af hatfulla ord, till en hagelby af blykolor, det brast löst i världsomfamnande ljungeldar. Ett under, men rakt inte något välvilligt under. Det spred skräck jordklotet rundt, så att äfven mycket nykra och småkloka män tappade sansen.

Herr Walter Jachmann i firman Cederborg & Son var bland de första, som vred sina händer.

— Herr Gott, lieber Olof — was? was? Es geht ja nicht mehr? Minor. U-båtar. Beslag. Prisrätt. Unsinn. Was? Es geht ja nicht mehr.

Lägg upp, rädda skroiven, stäng butiken. Lass uns betteln gehen. I trettio år ha vi stått vid pumparna för att hålla skutan till nödort läns. Hur vill du, att vi ska rida ut denna stormen?

Herr Olof svarade icke genast. Det ohyggliga atmosferiska trycket hade i förstone böjt honom liksom så många andra. Nu skulle det visa sig om det ännu fanns något af stålfiäder i den Cederborgska ryggraden. Hade han under de långa årens tvungna hvila samlat eller förödt sin vilja?

Icke genast men dock rätt snart reste sig herr Olof, blef rakryggad, trotsig, fräck. Underverket, som han drömt om utan hopp, hade äntligen fallit ned till jorden som en jättestor brännande förhärjande meteor. Ett otäckt underverk, det är sannt, ett underverk af hat och dårskap. Men för honom, för Gösta, för Cederborg & Son, var det just det underverk, som behöfdes, just hvad han drömt om, just hvad han skulle ha best den Allsmäktige om, ifall han trott att bönen lönat mödan.

Herr Olof strök för alltid bort sitt försmädliga löje. Han hade bliivit en allvarlig, lycklig människa. Han visste hvad han ville, han var inte längre en gallionsbild med tomma ögon. Han var chef, han stod vid ratten.

— Jachmann, sade han, — detta är vår chance. Antagligen den enda i vår firmas lifstid. Vi lägger inte upp, vi sätter till alla krafter och vi tar alla risker. Va la banque, gamle vän, nu eller aldrig.

— Och folket?

Herr Olof skrattade.

— Du var inte så ömsint förr Jachmann. Minns du kiseljärnet till Rotterdam? Där strök två man utan minor och u-båtar. Eller minns du, när du satte in Vanda på Sicilien? Jag sa nej, men lille Jachman sa ja. För ett par tusenlappars skull. Och det tyngde inte ditt samvete. Men när det gäller att få hela gamla skutan på rätt köl igen, då tvekar du. Du är feg, lille Jachmann. Du är åtminstone inte fräck tillräckligt.

— Herr Gott, suckade Jachman. — Jag känner inte igen dig —

— Visserligen inte, käre Jachman. Se dig omkring och du skall finna många, som du inte längre "känner igen". Nu gäller det att vara först, först bland dem, som förvandlats. I stiltje refvar jag. I storm sätter jag till. Det är visdomen för dagen. Är du rädd lille Jachman, så får du afmönstra. Jag ska lösa ut dig. Är du rädd om Heinrich, så sätt honom på kontoret. Här finns inga minor och ansvaret är mitt.

— Och Gösta då? plirar schwabaren och tror sig äntligen ha funnit den ömma punkten. Gösta behöfs väl på kontoret nu?

Det försmädliga löjet vill åter fram, men herr Olof kniper ihop läpparna. Hans torra, fårade, gulgrå ansikte set ut att vara skuret i trä.

— G. A. Cederborg går på Cardiff i nästa vecka. Med Gösta som kapten hoppas jag. Eljes med mig. Du tror inte, att jag ska få folk, kära Jachmann? Jo — om jag så skall ställa mig utanför fångelset och ta alla lössläppta boivar. Nu skall Cederborg & Son fram. Med hederligt folk eller pack ombord. Det kvittar mig lika. Men nu skall vi fram för att inte i evighet stanna i dödvattnet.

Från denna dag och detta samtal räknadt genomfördes ånyo en tyst palatsrevolution inom firman Cederborg & Son. Herr Olof blef som väl tillbörligt var, den rätte, den beslutande chefen. Schwabaren ägnade sig åt de löpande kontorsgöromålen. Firman hade icke längre behof af hans förmåga att vädra upp tredje-klass-frakter. I det nedrökta gamla huset vid Skepparegatan trängdes köpmän, som betalade svindlande pris för villiga, oförskräckta kölar. Hvem hade tid att undersöka skroivens beskaffenhet? Cederborg & Son drog sig icke för några risker, det var tillräckligt för att klientelen skulle växa i det oändliga. Förhållandet mellan kompanjonerna var fortfarande godt men samtalen blefvo få och korta. Onkel Olof berättade icke längre sagor för de tre fula flickorna.

H. S. DA STOCKHOLMSFOTOGRAF.

D:R E. HEDÉN.

Klubb: Bengt Blifvarens.

FÖRHÖRET MED DE FÖR HÖGFÖRRÄDISKA UTTALANDEN VID SOCIALDEMOKRATISKA UNGDOMSFÖRBUNDETS NYLIGEN AFHÅLLNA KONGRESS ANKLAGADE OCH HÅKTÅDE LEDARNE, D:R E. HEDÉN, Z. HÖGLUND OCH I. OLJELUND. Rådman Johansson vid Stockholms rådhusvärt leder förhöret. — Pressfoto.

ger dig. Det är en dumhet, en beklaglig dumhet att lämna firman just nu, när det går för förliga vindar. Vinsten blir kolossal. Får det här hålla på ett par år —

Men Jachmann afbryter.

— Aber lieber Olof, vi beklaga oss icke —

En dag i november säger herr Jachmann.
— Herr Gott lieber Olof, är du fortfarande villig att lösa mig ur firman? Was?

Han är förlägen, han är rädd att kompanjonen skall fråga efter skälet. Herr Jachman finner det svårt att arbeta i en firma som har engelska och franska förbindelser. Det är ju helt naturligt, men herr Jachman fruktar, att kompanjonen skall ta det som en förbräelse. Herr Olof ställer emellertid inga frågor och affären göres upp. Så säger Jachman:

— Ja, herr Gott, och min Heinrich blir du också af med. Han är inkallad nu, genom konsulatet.

Herr Olof tittar förströdd upp från papperna. Det var synd säger han, att du inte i tid lät naturalisera pojken. Han hade näst framtid hos oss.

Och han tillägger hviskande:

— Vet du hvad, Jachmann, det går öfver förväntan. Det är nästan som en saga.

— Ja, herr Gott, es geht ja —, småler Jachmann. Herr Olof får plötsligt en obehaglig förnimmelse af att det ligger någonting försmädligt och öfverlägset i den andres leende. Därför säger han tämligen bryskt:

— Lagg på minnet Jachmann, hvad jag nu sä-

Han går och de båda herrarne träffas icke på månader. Herr Olof har inte mycken tid att ägna åt sin f. d. kompanjon. Affärerna befinna sig i ständig tillväxt. Han säljer fartyg och han köper fartyg. Den föräldrade, utslitna och skäligen ökända Cederborgska flotttiljen förvandlas under loppet af tre kvarts år till en modern liten handelsflotta. Det nedrökta gamla huset på Skeppargatan byggs visserligen inte om — men det är inte pengar endast tid som fattas. Firman inköper i stället ett solidt nybygge, det ärevärdiga gamla namnet G. A. Cederborg & Son lyser i väldiga solröda kopparbokstäver öfver en förnäm fasad. När herr Olof någon enda gång ger sig tid att betrakta denna grannlåt, tänker han alltid samma tanke och erfar samma välbehag. Han tänker: Ja, nu är det verkligen Cederborg & Son liksom i fars och farfars tid. Den lille schwabaren är borta. Och det gläder mig, ja, jag måste erkänna att det gläder mig. Han var en hedersman och han passade förträffligt för de ohyggliga små förhållanden i hvilka vi lefde. Men han saknade djärfhet. Tänk bara, hur fullständigt kriget lamslog hans lilla hönshjärna. Ingen aning om, att äfven storm och orkan kan vara förlig vind. Ja, för den som har en klar hjärna och en fast hand. Han såg — han såg nästan en smula försmädlig ut. Sista gången. Bevars väl, det är kanske inte rätt att söka guld i den stora degeln?

Forts. å sid. 430.

S. EKLUND.
Baptistpastor. — Brömsebro.
75 år 4 April.

L. A. FREBELIUS.
Sågverksäg. Komm.-m. — Heby.
70 år 6 Mars.

J. J. WIBERGH.
Musikdirektör. — Stockholm.
60 år 3 April.*

C. E. SEGERDAHL.
Direktör. — Göteborg.
60 år 25 Mars.

F. A. ENGSTRÖM.
Observator. Fil. Dr. — Lund.
60 år 31 Mars.

G. A. BOLTENSTERN.
Öfverste. — Stockholm.
55 år 1 April.*

O. A. DICKSON.
Friherre. — Göteborg.
50 år 30 Mars.*

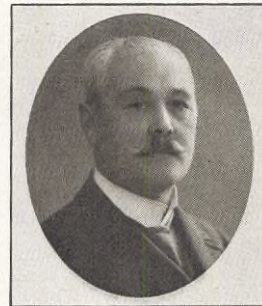
G. F. S. A. ADELSKÖLD.
Godsägare. — Öjared.
40 år 23 Mars.*

J. T. KENNEDY †.
Kammarherre. — Råbelöf.
F. 48. † 17 Mars.*

J. HEDBERG †.
Pastor. — Kristinedal.
F. 55. † 17 Mars*

C. A. ÖDMANN. †
Direktör. — Malmö.
F. 58. † 22 Febr.*

P. J. G. HAAK †.
V. Konsul. — Vestervik.
F. 67. † 17 Mars.*

* Data här nedan.

JULIUS WIBERGH. Afg. fr. Musik.-akad. 83, kantor o. kördir. v. Tyska kyrkan i Stockholm sedan 92, kormäst. v. Oscarsteatern sedan 09. Repr. f. pianofirman Bergqvist & Nilsson. Innen. af Wiberghska musikförl.

GUSTAF ADOLF BOLTENSTERN. U.-löjtn. v. Lifg. t. h. 82, stallmäst. v. ridskolan å Strömsholm 96—99, chef f. ridskolan 08—12, öfv.-löjtn. v. Lifreg. hus. 12, öfverste o. sek.-chef v. Lifreg. drag. 15. En af vårt kavalleris ypperste ryttare, 2 pris i prisridn. v. Olymp. spelen 12.

OSBORN DICKSON. Stud.-ex. 85, genomg. handelsinst. i Dresden anst. i firman James Dickson & Co i Göteborg o. blef 88 deleg. samt verkst. dir. i Svartviks a.-b. o. kvarstod till firmans upphörande 98. På sin tid styr. led. i Svartviks a.-b. Deltog i den stora distansridten Jönköping—Stockholm 95 o. eröfrade därvid 2 priset; deltagit i stora jaktfärder i Egypten, Centralamerika, Cochinchina o. Indien, hvarifrån ett flertal troféer öfverlämnats till Göteborgs museum. Intresserad ryttare o. sportsman, tidigare jed. af Fältridklubbens styr.

GUSTAF ADLERSTIERNA-ADELSKÖLD. Inneh. sedan 05 fideikommisset Öjared. Nämndeman, ordf. i komm. stämman, ordf. i kretsafd. af länets hushålln. sällsk, led. af vägstyr., skogssällsk. styr. o. prem. nmd.

JAMES KENNEDY †. U.-löjtn. v. Vend. art.-reg. 71, kapt. i armén 84; kammarh. 97. Inneh. af Råbelöfs o. Odersberga fideikommissesegend. i Kristianst. län. Plerårig led. af Hushålln.-sällsk. förvaltn.-utsk., kommunalordf., landstingsman, led. af Riksd. F. K. 98—08.

JOHN HEDBERG †. Ursprungl. baptistpred., har han senare ären egnat sig åt en utomordentligt omtattande välgörenhet, särskildt bland barnen. Upprättade den bekanta barnkolonien Kristinedal.

CARL AXEL ÖDMANN †. Direktör f. Sv. Cementförsäljn. a.-b. i Malmö. Led. af styr. f. Riksbankens afd. kontor, styr. led. i återförsäkr. a.-b. Hermes, Malmö—Limhamn jernv. a.-b., hufvudred. f. ett antal ångt.

GERHARD HAAK †. Etabl. i början af 1900-talet even affär i Vestervik. Under flera år stadsfullmäktig o. led. af dess beredn.-utsk., ordf. i hamndir. o. brandstyr. led. af styr. f. lärov. f. fl., v. ordf. i styr. f. sparbanken. Norsk v. konsul sedan 11.

Hrr Fotografier appmanas att vid insändande af foto grafer till HVAR 8 DAG tillse, att firmanamn finnes anbragt på fotografiets baksida. Endast då angifves firmanamnet.

Forts. fr. sid. 428.

Was, lieber Jachmann? Vinst är dock vinst — äfven om det är krigsvinst.

Det var ungefär de tankar herr Olof ägnade sin vän, när han alls ägnade honom några.

Så en dag möter han schwabaren på gatan, nickar i förbigående, men stannar tvärt och rynkar pannan till grubbel. Hvad är det jag har läst? — läst nyligen i tidningen? — om Jachmann?

Och med ens dyker den korta notisen upp för honom.

“Tyska konsulatet härstädes meddelar att Heinrich Jachmann, son till direktör Jachmann härstädes, stupat —”

— Jachmann, ropar han. Den lille schwabaren har redan stannat, stannat kanske för att se eiter honom. Herr Olof skyndar emot honom och tar honom i famn. Han förstår inte ens själf, hur han kan känna en så pass djup rörelse. Det är honom rent af omöjligt att hålla tårarna tillbaka. Jachmann småler vemodigt, suckar tungt men gråter icke. Och herr Olof tänker: När allt kommer omkring är jag ändå rätt känslig. Se nu på Jachmann — han gråter inte.

Han säger:

— Hur — hur tog flickorna det?

Jachmann svarar:

— Herr Gott ja. Vi måste ju vara förberedda från början. Kriget är ju sådant. En statistiker har beräknat att risken —

Risken ja, tänker herr Olof, risken slapp du inte ifrån fast du lämnade firman. Men vinsten? Det är tusan så besynnerligt, men risk utan vinst tycks folk vara mera lifvade för —

Usch, det där smakar af cynism, tänker han och fördubblar sitt deltagande. Han har en obehaglig känsla af att ha tänkt någonting tarfligt. Men han lugnar sig själf. Hvad du är — men inte någon vanlig jobbbar utan sinne för osjälfviska ideal. Står du inte själf en viss risk — i din son? Och sannerligen inte för att tjäna några tusen utan för att upprätta din fars och farfars gamla firma. Ett osjälfviskt ideal äfven det.

Och herr Olof fortsätter att upprätta sin fars och sin farfars gamla firma. Efter mötet med Jachmann händer det ibland att han under sömnlösa timmar söker analysera sina känslor och motiv. Han förfäktar den tesen, att det icke är vanlig simpel profithunger, som drifver honom till ett alltmera jäktande arbete. Nej, det är begäret att hämnas för de långa dödvatten-åren, då han

stirrade med tomma ögon på skummet i snabbgående konkurrenters kölvatten. Egentligen är det besynnerligt att han skall behöfva resonera med sig själf angående dessa så självklara saker. Tror han då att han begär en orätt genom att begagna sig af sin och firmans chance, den enda kanske i hans och firmans lifstid? Nej det tror han icke ett ögonblick. Hvad är det då han tror eller misstänker? Kanske rent af att han icke begagnat tillfället rätt att han inte tagit ut den största vinsten? Inte det heller. —

— — —

En dag, en kväll infinner sig herr Jachmann och de tre fula snälla flickorna i herr Olofs bostad. Alla fyra äro fullständigt förgråtna. Herr Olof undrar, hvad som är fatt. Det går lite trögt, men så småningom kryper det fram.

Från Cederborg & Son har man nyss ringt upp Jachmann och bedt honom i egenskap af vän framiöra den hjärtskärande nyheten. Enligt telegram från London har ångartyget G. A. Cederborg, kaptan Gösta Cederborg, torpederats eller stött på mina och gått till botten med man och allt.

Jachmann gråter, gråter öfverljudd. De tre flickorna gråta icke. De ha ännu icke mäktat fatta att prinsen, sagans prins är död. Och inte heller herr Olof förmår fatta att prinsen, sagans prins är död.

Slutligen säger han lågmält men beherskadt:

— Ni förstår, hur jag skall känna det. Du åtminstone, Jachmann, som själf förlorat. — Men ångra mig kan jag inte. Jag menar, att jag tog risken. Ni förstår att om jag i närvarande stund kunde byta med min gosse, så ville jag helst göra det. Men att jag upprättat fars och farfars gamla firma, det kan jag inte ångra. Det är och förblir en vinst —

Men plötsligt bryter hans smärta ut i några besynnerliga satser.

— Du Jachmann — va tusan — hva gråter du för? Du? Du? Du grät ju inte när din egen son — din egen son —

Inför denna plötsliga och egendomliga förbittring söker stackars Jachmann en ursäkt och stammar:

— Herr Gott — lieber Otto — det är dock skillnad — jag menar värre — för dig — Heinrich — stackars gosse — dog för sitt land —.

VÄRLDSKRIGET.

Verdun är allt fortfarande världshändelsernas centrum. Under veckan 19—26 mars utvecklade sig operationerna här på i korthet följande sätt. Den 19 företogo fransmännen, efter att föregående dag ha varit mindre verksamma, ett angrepp på de tyska ställningarne vid *Mort Homme* och öster därom. På östra Meusestranden utvecklade artilleriet den liligaste verksamhet, och samtidigt utkämpades där en del infanteristrider om ställningar söder om fortet Douaumont. Följande dag började tyskarne en ihärdig beskjutning af de franska ställningarne i trakten af *Malancourt* på västra Meusestranden. På östra sidan gjorde tyskarne ett angrepp på “Pepparhöjden”. Den 21 gjorde så tyskarne ett samlat anfall på fransmännens ställningar mellan *Malancourt* och *Avoucourt*, hvarvid de vunno en anmärkningsvärd framgång. De satte sig i besittning af större delen af *Avoucourt* skogen och tog 2,300 osårade fångar.

Den 22—24 utvidgade tyskarne de vid *Malancourt* vunna fördelarne med ytterligare några smärre terrängstycken, bl. a. satte de sig fast på höjdsåsen vid *Hautcourt*; det tagna fångantalet ökades till öfver 3,000.

Från öfriga delar af västfronten ha rapporterna endast haft strider af mindre vikt att meddela. Engelsmännen gingo i veckans början miste om några förut vunna terrängstycken nordost om *Vermelles*; i Argonnerna var det franska artilleriet mycket verksamt söder om *Cheppyskogen*.

Förutom de dagligen förekommande luftstriderna har under veckan varit att anteckna dels den 19 d:s en tysk raid med fyra flygbåtar till *Kent*, där flera platser utsattes för bombardemang, dels på följande dag en engelsk fransk kontravist till det tyska lägret i *Houttade* och *Zeebrugge*, i hvilket angrepp icke mindre än 65 maskiner deltog. Alla återkommo oskadade.

På *östfronten* har det permanenta stilleståndet aflöst af en *ny rysk offensiv*. Efter att först ha

TYSKLANDS NYE RIKSMARINMINISTER,
AMIRAL E. VON CAPELLE.

Den tyske riksmarinministern v. Tirpitz har på grund af hälsoskäl ingiivit sin afskedsansökan hvilken äfven beviljats af kejsar Wilhelm, som därvid i ett handbref uttalat sitt tack för de utmärkte tjänster den afgångne ministern gjort fäderneslandet som uppbyggare och organisator af Tysklands militära sjömak.

Till tysk riksmarinminister har utsetts *amiral Ed. von Capelle*.

Storamiralen v. Tirpitz som är född år 1849, inträdde 1865 som kadett vid preussiska marinen och blef 1895 konteramiral vid tyska flottan och 1903 amiral. Efter att sommaren 1897 hafva kallats till riksmarinminister framlade han redan samma höst för tyska riksdagen sitt första stora flottförslag enligt hvilket den tyska flottan skulle bestå af, förutom ett stort antal andra krigsfartyg, 19 slagskepp. Förslaget antogs 1898 och från denna tidpunkt räknas den tyska flottan som en viktig faktor i den europeiska storpolitiken. Äfven det andra af v. Tirpitz två år senare framlagda stora flottprogrammet, som upptog det dubbla antalet slagskepp, blef lyckligt genomfördt. Under de följande åren arbetade v. Tirpitz outtröttligt på att ytterligare stärka den tyska flottan såväl med hänsyn till antalet enheter som till dessas stridsstyrka. Vid världskrigets utbrott sommaren 1914 stod äfven Tyskland som världens näst starkaste sjömak.

Den nye tyske riksmarinministern, konteramiral *Ed. von Capelle*, som är född 1855, har likaledes i egenskap af v. Tirpitz närmaste man och högtbetrodde medhjälpare gjort en betydande insats i reorganiserandet af den tyska flottan. Hans organisatoriska förmåga skattas synnerligen högt och personligen åtnjuter han inom marinen det största förtroende.

Text till bild å sid. 423.

Spårvägsbolagen i *Kristiania* hafva med stöd af de lyckade försök, som i liknande riktning gjorts i de krigförande länderna, beslutat att vid nyanställningar af spårvägskonduktörer lämna tillträde äfven åt kvinnliga aspiranter. Den första gruppen kvinnliga spårvägskonduktörer står nu, efter genomgången teoretisk utbildningskurs, färdig att inom den närmaste tiden inträda i tjänst. Under utöfningen af sitt arbete komma de att bära uniform, bestående af kjol, jacka med blanka knappar och nummer på kragen samt uniformsmössa. Om den nu företagna åtgärden utfaller tillfredsställande torde, längre fram, äfven kvinnliga spårvägsförare komma att anställas.

Spårvägarne manliga funktionärer motse med rätt blandade känslor ankomsten af de kvinnliga kamraterna, hvilkas kompetens och uthållighet de lifligt betifvlla.

giuivit sig tillkänna på *bessarabiska fronten* har ryssarnes nya lifaktighet utsträckt till att omfatta äfven nordafsnittet i *Kurland*, där en rad blodigt afvisade anfall företagits mot tyskarnes positioner.

Den 19 meddelade tyska rapporten, att de väntade ryska angreppen mellan *Dreswyaty-* och *Postawyajsjöarna* samt på ömse sidor om *Narotschsjön* tagit sin början med stor häftighet. Angreppen sägas ha kostat ryssarne stora offer; emellertid fortsatte de ryska angreppen, som under de närmaste dagarne utsträcktes till *Riga-* och *Dvinsk-*afsnitten. I allmänhet häfdade tyskarne under dessa strider sina ställningar; söder om *Rarotsch* måste de den 21. på en obetydlig sträcka dra sin linje något tillbaka.

Österrikarne blefvo hårdt prässade af den ryska offensiven i *Volhynien*. De måste efter ett långvarigt försvar söndagen den 19. utrymma brohuvudet n. v. om *Uzcieszko*. Det ryska anfallsföretaget fortgick härefter hela veckan, dock utan att några särskildt märkliga resultat uppnåddes.

Från *Balkan* ingick i slutet af veckan meddelanden, tydande på att händelserna där åter skola taga fart. Enligt ett *Times*meddelande skulle nämligen de franska trupperna norr om *Saloniki* ha företagit en framstöt öster om *Gjev-geli* mot de där öster om *Matschkova* stående tyska och bulgariska trupperna.

Ryssarne besatte den 19. d:s *Ispahan* i Persien. Utanförr belgiska kusten utkämpades den 20. en mindre dräbning mellan fyra engelska och tre tyska jagare. Hvardera sidan tillskref sig segern.

Forts. å sid. 432.

H. 8. D:s KORRESPONDENT-KONTOR I STOCKHOLM.

Till tjänst för den allmänhet i hufvudstaden som önskar på platsen meddela sig med vår tidning rörande vare sig redaktion, distribution eller annonser ha vi i huset **N:o 66 Drottninggatan** inrättat ett **Korrespondent-Kontor** för att emottaga meddelanden och förfrågningar i och för vidarebefordran till eller inforfrande af begärdt besked från vederbörligt håll inom tidningens hufvudbyrå i Göteborg eller afdelningar i Stockholm.

Meddelanden från Stockholm af hvad slag som helst som röra H. 8. D. kunna således adresseras till H. 8. D:s Korrespondentkontor, Drottninggatan 66 eller intefoneras per N:o 8784 under kontorstiden kl. 10-5 (Lördagar 10-2).

H. 8. D:s STOCKHOLMSFOTOGRAF.

DROTTNINGGATAN N:o 66. — RIKS-
TELEFON N:o 8784.

Efter fotografi.

FRÅN FRONTEN I TYROLLEN, där kriget föres på 1.600 meters höjd öfver hafvet. Transportsvärligheterna äro, som synes, mycket stora

Klick: Kem. A.-B. Bengt Skjerveparre, Sthlm.—Gbg

Efter porträtt.

Klick: Bengt Skjerveparre

KEJSERLIGA RÅDET MAX GERSTLE från Wien, en 73-årig krigsfrivillig vid Tyrolerfronten.

Af politiskt nytt som tilldragit sig under veckan, förtjänar antecknas ryske inrikesministern *Chwostows* afgång. I tyska riksdagen har den nya statsregleringen med åtföljande skatteförslag debatterats. Någon u-båtsdiskussion blef icke förmöjlig i riksdagen, då seniorskonventet beslöt att saken skulle hänskjutas till finansutskottet. Slutligen ha ganska märkliga rykten om Tysklands iredsvillkor varit i omlopp, rykten hvilka naturligtvis följts af officiella dementier.

H. 8. D:s prenumeranter i Stockholm

behagade vid prenumeration hänvända sig till Bokhandeln eller till Hvar 8 Dags distribution, Apelbergsgatan 58 B, då tidningen fritt hembäres.

Rikstel. Norrm. 8573. Allm. tel 20968.

Efter fotografi.

Klick: Bengt Skjerveparre

DIREKTÖR FOLKE BÖKMAN, en svensk som besökt krigsskådeplatserna på Balkan.

INNEHÅLL: Öfverläkaren dr C. E. Waller (biografi och helsidesporträtt). — Prins Eugen. — Makarne Mittag-Lefflers matematiska stiftelse. — Dr Thulin på spaningsfärd. — Högförädreriprocessen i Stockholm. — Marinministerskiftet i Tyskland. — Världskriget. — Veckans porträttgalleri. — Eskimömoder. Af Ossian Elgström. — "Krigsvinster". — Ber. af Hjalmar Bergman.

Ljtertryck af text eller illustrationer i HVAR 8 DAG utan angifvande af källan förbjudes vid laga påföljd.
För Berättelser och Historletter gäller ovlkorligt förbud.

F. A. B. HVAR 8 DAGS TRYCKERI. GÖTEBORG.